

Бо прийдуть до тебе три... Спаси в гості

(Три серпневі Спаси)

Три Спаси – Медовий, Яблучний та Горіховий – святкують українці у другій половині останнього літнього місяця. Три Спаси не лише нагадують нам про шанування релігійних звичаїв, а й натякають, що осінь зі своїми щедрими дарами уже на порозі.

14 серпня – Маковія

Перший Спас ще називають Медовим, Спасом на воді та Мокрим. У цей день віряни згадують сімох братів Маккавеїв, їхню матір Соломонію та учителя Єлезара, які в далекому 166 році до нашої ери поплавилися життям, бо сповідували віру в Істинного Бога.

Сьогодні шану мученикам християни віддають у церквах. На службу цього дня вони приносять букети квітів – маковійчики або маковійки, щоби їх освятили. В композиції такого обов'язково повинні бути декілька головок стиглого маку, до яких долучають літні квіти. Зіллячко доповнюють калиною, що символізує дівоче щастя, вівсом, який уособлює достаток і багатий урожай, соняшником, що дарує сонце і тепло, і навіть полином – захисником від нечисті, а також традиційними осінніми квітами – айстрами, жоржинами, гвоздиками.

Викидати маковійки не можна. Навпаки, їх потрібно зберігати в оселі, бажано біля ікон, як оберіг. Навіть сьогодні свяченим маком обсипають дім і худобу, щоби зло обходило господарство десятою дорогою.

Ще у цей день святять мед, корисною смакотою від бджіл щедро пригощаються, а для гостей готують пироги, вареники, пряники, а також шуліки – печені коржики, які ламають та заливають медом і розтертим маком.

Спас 14 серпня ще називають Водним. Все тому, що цього дня цілющі властивості приписують і воді. У криниці та річки кидають трішки зіллячка, що його перед тим посвятили у церкві.

19 серпня – Спас Яблучний

Або Другий. Саме це свято знаменує закінчення літа. Тому в давнину у цей день люди виходили подивитися на захід сонця, і, спостерігаючи за тим, як небесне світило йде на спочинок, співали пісні, відтак прощалися із теплом, примовляючи: "В Яблучний Спас – пішло літо від нас".

Натомість зустрічали осінь: не лише відчували її ранні холодні подихи, а й приймали перші дари. Тому, коли люди йшли до церкви, то клали у свої кошики груші, сливи, виноград, персики, овочі, інколи навіть жмут колосся чи пшениці. Головним же атрибутом святкової корзини були яблука, які, як вважали, не можна було їсти до 19 серпня, проте у цей день, а також опісля ці фрукти вживали в необмеженій кількості.

У цей день люди спостерігали і за тим, як веде себе природа. Вважалося, якщо

погода буде сухою і спекотною, такою слід очікувати осінь, і, навпаки, якщо задощить, то золота пора буде багатою на дощі. Морозну зиму на Другого Спаса пророкує небо без жодної хмаринки.

Віряни ж 19 серпня святкують Преображення Господнє. Згідно з Біблією, сталося воно на галілейській горі Фавор. Тоді Христос піднявся на неї, щоби там помолитися зі своїми учнями – Петром, Яковом і Йоаном. Під час таїнства троє наслідників Христа побачили свого Вчителя перетвореним, преображеним – у всій Божественній, вічній славі. Ще перед Христом з'явилися пророки Мойсей та Ілля, які, як пише апостол Лука, розмовляли з Ним про майбутнє розп'яття на хресті. Після цього з'явилася світла хмара та накрила усіх своєю тінню. З неї пролунав голос Бога: "Це мій син возлюблений, послухайте Його". Після такої чудотворної події Христос заборонив своїм учням розповідати комусь про побачене.

29 серпня – Горіховий день

На Третій Спас у народі кажуть ще Хлібний і Полотняний.

Коли вже чимало людей дізналися про те, що Христос вміє зцілювати людей, слава про такі вміння дійшла і до володаря турецького міста Едесси Авгара. Він хворів проказою, тому послав до Ісуса живописця Ананія. Той розповів про горе і попросив намалювати портрет Спасителя. Однак фарби на полотні розпливалися і зобразити обличчя Ісуса не вдалося. Тоді Син Божий взяв рушник,

витер ним своє обличчя та віддав гінцеві. Він побачив на ньому лик Христа, поїхав із тканиною до царя, що його і вилікувала.

Проте історія святої реліквії із зображенням Ісуса на цьому не закінчилася. 29 серпня 944 року візантійський імператор Костянтин Багрянородний наказав перенести образ з Едесси до Константинополя. Проте під час одного із хрестових походів 1204 року зображення викрали і, за легендою, намагалися перевезти на кораблі, який потонув у Мармуровому морі. За іншою версією, Нерукотворний образ у 1362 році передали до Генуї, де його зараз зберігають у монастирі на честь апостола Варфоломія.

Удень Третього Спаса християни несуть до церкви горіхи, щоби їх там посвятили. Дівчата ж влаштовують ще й ворожіння, завдяки якому дізнаються про свою долю. Варто було лише зірвати з дерева горіх та з'їсти його. Вже смак плоду підказував, що на дівчину чекає в майбутньому: якщо трапився солодкий горіх – до великої любові, гіркий – чекай від коханого зради, недоспілий – чатуй на важливу звістку, гнилий –

бути біди.

З пошаною цього дня ставилися і до хліба. Адже саме у цю пору якраз закінчувалися жнива. Раніше на свято у багатьох містах влаштовували ярмарки, де продавали домоткані полотна. Вважали, що торгівля в цей день мала бути особливо сприятливою. Третій Спас і справді любить працюючих, тому кожного наприкінці дня він питає: «Чи жнивували, а чи в холодку пролежали?»

Інтернет ресурси

<https://www.uezd.com.ua/medovyj-yabluchnyj-i-gorihovyj-koly-svyatkuvaty-try-spasy>

Медовий, Яблучний і Горіховий: коли святкують три Спаси

<https://www.5.ua/dyvoqliad/try-serpnevyykh-spasy-koly-i-iak-pravylno-sviatkuvaty>

Три серпневих Спаси: коли і як правильно святкувати

<http://volyninfo.com/yak-svyatkuyut-v-ukrayini-try-serpnevi-spasy-makovyj-yabluchnyj-i-gorihovyj>

Як святкують в Україні три серпневі Спаси: Медовий, Яблучний та Горіховий

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф